

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04. 2001 р. № 2341-III / *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws>.
3. Лукашкіна Т.В. Деякі міркування щодо можливої класифікації норм кримінального процесуального права. *Правове життя сучасної України: у 2 т.: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 трав. 2019 р.)* / відп. ред. Г.О. Ульянова. Одеса: Видавничий дім "Гельветика", 2019. Т. 2. С.314-318.
4. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України / За редакцією С.В. Ківалова та С.І. Кравченко. Одеса : Фенікс, 2020. 924с.
5. Гуртієва Л.М. Закриття кримінального провадження в стадії підготовчого провадження (за деякими підставами). *Кримінальна юстиція сучасної України: виклики та перспективи: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присв. до 75-річчя д.ю.н., проф. Ю.П. Аленіна (м. Одеса, 20 листоп. 2021 р.)*. Електронне видання / відповід. ред.: Л.І. Аркуша, О.О. Торбас, В.А. Завтур ; Національний університет "Одеська юридична академія". Одеса, 2021. С. 185-191.

Підгородинська Анастасія Вікторівна

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального процесу,
детективної та оперативно-розшукової діяльності Національного
університету «Одеська юридична академія»*

**ТРАНСФОРМАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО
ЗАКОНОДАВСТВА В АСПЕКТІ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ
МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА**

Прийняття 13.04.2012 року Кримінального процесуального кодексу України, який набув чинності 19.11.2012 року, стало важливим кроком у розвитку міжнародного співробітництва в кримінальному провадженні в цілому та його інститутів: міжнародної правової допомоги, екстрадиції, перейняття кримінальних проваджень, передачі засуджених осіб, визнанні та виконанні вироків судів іноземних держав.

Міжнародне співробітництво – це специфічна кримінальна процесуальна діяльність, сукупність кримінальних процесуальних процедур (проваджень), які мають відмінні від загальної кримінальної процесуальної форми правила здійснення, завдання, суб'єктний склад тощо. При цьому регламентація цієї діяльності здійснюється кримінальним процесуальним законодавством, оскільки відповідно до ст. 1 КПК України порядок кримінального провадження на території України визначається лише кримінальним процесуальним законодавством України. Останнє, в свою чергу, складається з відповідних положень Конституції України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, КПК України та інших законів України [1]. Особливістю правової регламентації діяльності з міжнародного співробітництва є те, що первинність нормативного регулювання - за чинними для співпрацюючих сторін міжнародними договорами.

Саме вказана сфера до прийняття діючого КПК України потребувала розвитку, оскільки попередній КПК України довгий час містив лише ст. 31, яка передбачала, що порядок зносин судів, прокурорів, слідчих та органів дізнання з відповідними уповноваженими органами іноземних держав, а також порядок виконання доручень визначається чинним законодавством України та міжнародними договорами України [2]. Указане положення відсилало до норм міжнародних договорів, що, в свою чергу, детермінувало складності в правозастосуванні: договори за кількістю сторін у сфері надання правової допомоги можуть бути багатосторонніми або двосторонніми, мати різний предмет правового регулювання в межах окремих форм співробітництва, мова міжнародних договорів не є простою і потребує адаптування для застосування

компетентними органами України тощо. Для полегшення розуміння і застосування міжнародних договорів 29. 06. 1998 року було затверджено Інструкцію про порядок виконання Європейських конвенцій з питань кримінального судочинства, однак юридична сила даного акту не могла замінити собою норми договорів, однак, аналіз її змісту дозволяє стверджувати, що намагалась, чим порушувалась законодавча вказівка про те, що регулювання кримінальної процесуальної діяльності здійснюється нормативно-правовими актами з юридичною силою не нижче закону. З 2011 року кримінальне процесуальне законодавство більш активно почало поповнюватись нормами, які врегулювали національну процедуру екстрадиції осіб, надання/отримання міжнародної правової допомоги та перейняття кримінального переслідування, що було пов'язано з послідовною ратифікацією відповідних міжнародних договорів.

КПК України на момент набуття чинності детально визначив загальні положення здійснення міжнародного співробітництва, а також врегулював процесуальний порядок реалізації на національному рівні процесуальних форм міжнародного співробітництва: міжнародної правової допомоги при здійсненні процесуальних дій, видачі осіб (екстрадиції), перейняття кримінальних проваджень, передачу засуджених осіб. Зазначені положення КПК України максимально чітко врахували положення чинних міжнародних договорів.

Насьогодні процедури міжнародного співробітництва продовжують знаходитись в активному розвитку та постійно удосконалюються. Активно вносяться зміни і доповнення до законодавства, зокрема, в зв'язку з реформуванням система органів, які залучаються до процедур міжнародного співробітництва, потребами сьогодення і необхідністю виконання прийнятих міжнародних зобов'язань у цілому. Так, ч. 2 ст. 562 КПК України було доповнено положенням, відповідно до якого, у разі, якщо при зверненні допомогою в іноземній державі необхідно виконати процесуальну дію, для проведення якої в Україні потрібен дозвіл (прокурора або суду, така процесуальна дія потребує надання відповідного дозволу прокурором або судом, у порядку, встановленому КПК України, лише у

разі, якщо це передбачено міжнародним договором або є обов'язковою умовою надання такого виду допомоги за законодавством запитуваної сторони. При цьому строк дії такого дозволу не обмежується, а належним чином засвідчена копія дозволу долучається до матеріалів запиту [1].

Законом України від 10.11.2015 року до ст. 568 КПК України були внесені зміни, що стосуються застосування можливості в межах міжнародного співробітництва проведення процесуальних дій з метою виявлення та арешту майна, грошей і цінностей, що відповідають будь-якій з ознак, передбачених ч. 1 ст. 96-2 КК України (спеціальної конфіскації), а також майна, яке належить підозрюваному, обвинуваченому або засудженому особам [3].

У 2018 році Україною було ратифіковано Третій і Четвертий додаткові Протоколи до Європейської конвенції про видачу правопорушників [4]. У зв'язку з цим до КПК України внесені положення щодо спрощеної процедури видачі осіб (екстрадиції). Зокрема, надання особою, видача якої запитується, згоди на її видачу, може прискорити процедуру видачі особи в цілому, а також мінімізувати строки застосування заходів кримінального процесуального примусу, і таким чином, оптимізувати процедуру екстрадиції (зміни і доповнення були внесені до низки статей КПК України: ст. ст. 576, 581, 583, 584, 585, 588, 589, 591, 592).

Наказом Міністерства юстиції України від 19.08.2019 року № 2599/5 було затверджено Інструкцію про порядок здійснення міжнародного співробітництва з питань взаємної правової допомоги, видачі правопорушників (екстрадиції), передачі (прийняття) засуджених осіб, виконання вироків та інших питань міжнародного судового співробітництва у кримінальному провадженні під час судового провадження [5].

Складна ситуація в Україні, пов'язана з військовою агресією росії, викликала необхідність внесення до КПК України положень щодо особливостей співробітництва з міжнародним кримінальним судом. При цьому законодавець виокремив розділ XI-2, зокрема, з огляду на суб'єктний склад відносин,

специфічною юрисдикцією, визначеною в Римському статуті та процедурою здійснення проваджень [1].

Виходячи з вищевикладеного, можна зробити висновок, що провадження з міжнародного співробітництва продовжують розвиватися, удосконалюватися, змінюватися, що є необхідним процесом, пов'язаним із наближенням до міжнародних стандартів і дотриманням найважливіших цінностей у сфері прав людини, а також з ефективним вирішенням завдань кримінального провадження в цілому, які реалізуються й через окремі процесуальні процедури.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 року 4651-VI, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
2. Кримінально-процесуальний кодекс України від 28.12.1960 № 1001-05 (втратив чинність). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-05#Text>
3. Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: Закон України від 10.11.2015 № 772-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/772-19#n310>
4. Про ратифікацію Третього додаткового протоколу та Четвертого додаткового протоколу до Європейської конвенції про видачу правопорушників: Закон України від 07.06.2017 № 2090-VIII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2090-19#Text>
5. Інструкція про порядок здійснення міжнародного співробітництва з питань взаємної правової допомоги, видачі правопорушників (екстрадиції), передачі (прийняття) засуджених осіб, виконання вироків та інших питань міжнародного судового співробітництва у кримінальному провадженні під час судового провадження, затв. Наказом Міністерства юстиції України 19.08.2019 № 2599/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0956-19#Text>